

УДК 330.3

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-99-102

КИРИЛЮК О. В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ АСИМЕТРІЄЮ РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ

У статті досліджено сутність управління розвитком підприємств в контексті цифрової економіки. Висвітлено взаємозв'язок між асиметрією і розвитком підприємства. Сформовано базове розуміння поняття «асиметрія розвитку підприємств». Розглянуто дефініцію «інформаційні ресурси». Описано вплив інформаційного забезпечення на ефективний розвиток компанії. Проведено порівняння наукових підходів до визначення інформаційних ресурсів. Визначено характерні особливості інформаційних ресурсів в умовах сучасного динамічного середовища. Надано стислу характеристику ERP-системи. Проаналізовано результати від впровадження систем управління інформаційними ресурсами компанії.

Ключові слова: асиметрія розвитку підприємства, управління розвитком, інформаційні ресурси, ERP-система, інформаційні потоки.

KYRYLIUK O.

Kyiv State University of Economics named by Vadym Hetman

INFORMATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT OF ENTERPRISE DEVELOPMENT ASYMETRY

Information technologies in management of enterprise development asymetry.

The purpose of the article is to analyze the current characteristic features of the essence of information resources of the enterprise and the consideration of approaches to management of information flows in order to increase the effectiveness of the company's development in the long run.

In the article the essence of enterprise development asymetry in the context of the digital economy is investigated. The relationship between asymmetry and the development of the enterprise is highlighted. A basic understanding of the concept of "enterprise development asymetry" is formed. The definition of "information resources" is considered. The influence of information provision on effective development of the company is described. A comparison of scientific approaches to the definition of information resources is made. The characteristic features of information resources in the conditions of the modern dynamic environment are determined. A brief description of the ERP system is provided. The results from implementation of the company's information resources management systems are analyzed.

Key words: asymmetry of enterprise development, development management, information resources, ERP-system, information flows.

Постановка проблеми. Перехід світової спільноти на засади цифрової економіки докорінно змінює підходи до управління компанією. Інтелектуальна та технологічна складова набувають все більшої значущості та впливу. Це значно ускладнює процес управління розвитком підприємства, що загострюється відсутністю адекватного інформаційного забезпечення. Сучасні компанії діють в умовах щорічного масштабування інформаційних потоків та ускладнення інформаційного простору. З'являються такі проблеми, як володіння релевантною інформацією, надмірна захарашеність великою кількістю однотипних даних, низька швидкість передавання інформації, асиметричність розподілу даних між структурними підрозділами, спекулювання інформацією тощо. Це сучасні реалії, що стають перешкодами на шляху розвитку підприємства, повного використання його інтелектуального та технологічного потенціалу, а також є одним з чинників появи явища асиметрії розвитку підприємства. Отже, з'являється потреба в теоретико-методологічному та практичному аналізі процесу інформаційного забезпечення та в створенні дієвого механізму управління інформаційними потоками за допомогою залучення технологічних ресурсів. В умовах цифрової економіки впровадження інформаційних технологій в систему управління компанією є одним з факторів ефективного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблем інформаційного забезпечення компанії в контексті розуміння сутності інформаційних ресурсів підприємства як найбільш значущого ресурсу компанії, а також становлення та розвитку інформаційних технологій на підприємстві зверталися такі зарубіжні та вітчизняні науковці як К. Шеннон, Дж. Стиглер, Дж. Акерлоф, Ф. Найт, Дж. Дей, М. Спенс, Д. Белл, Д. Ліндер, Ю. Зіссер, К. Вальтхаут, Л. Вінарік, В. Верба, Г. Швиданенко, С. Мезенцева, С. Міхньова. Думки економістів сходяться не лише в ідентифікації дефініції «інформація» як одного з найцінніших ресурсів, джерела конкурентних переваг підприємства в умовах динамічного ринкового середовища. Вчені також єдині в розумінні подвійної природи інформації, оскільки це ще й товар, котрий приносить дохід при правильному підході до керування даними. Тому є можливим стверджувати, що інформація має вирішальний вплив в процесі прийняття управлінських рішень, особливо в аспекті ефективного розвитку компанії.

На сьогоднішній день залишаються не вирішеними до кінця такі проблеми, як формування адекватного інформаційного середовища на підприємстві, наявність ґрунтового аналізу інформаційного забезпечення процесу управління розвитком компанії в довгостроковій перспективі, контроль за асиметрією змін окремих підрозділів з ціллю нівелювання негативних наслідків трансформацій.

Формулювання цілі статті. Враховуючи окреслені невирішені питання, за мету статті визначено аналіз сучасних характерних особливостей сутності інформаційних ресурсів підприємства та розгляд підходів до управління інформаційними потоками з ціллю підвищення результативності розвитку компанії в довгостроковій перспективі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних світових тенденцій розвитку суспільства дає можливість вважати, що в останні роки постіндустріалізм поступово відходить у минуле, трансформуючись у цифрову економіку. Одним з ознак настання нової історичної епохи в світовому розвитку стає щорічне зростання можливостей кожного окремого індивідуума обробляти, передавати і приймати значні масиви інформації в щонайкоротші терміни. Не дивлячись на бурхливий розвиток технологій, для людини минулого десятиліття швидкість даних процесів було лише уявною перспективою.

Одним з численних наслідків інформаційної епохи є миттєвий доступ до освоєння будь-якого знання, що стає підґрунтям управління процесом впровадження якісних та кількісних змін у компанії. Тому ключовим фактором успіху сучасного підприємства можна вважати здатність сортувати інформацію за корисністю для власних потреб, комбінувати її, зберігати, а також генерувати у знання, що гарантує високу результативність управління розвитком компанії. Іншими словами, створення інформаційного забезпечення діяльності підприємства є першочерговою задачею управлінців.

Сутнісне наповнення поняття «управління розвитком підприємства» є досить невизначеним на сьогоднішній день, зважаючи на впливи технологічних трендів цифрової економіки. В теоретичному аспекті розвиток певного суб'єкта чи системи є процесом комплексних змін суб'єкта від простіших форм до складніших. Розглядаючи підприємство як систему, у короткому трактуванні, його розвиток – це ефективна трансформація підприємства за якісними і кількісними параметрами під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, а у більш глобальному розумінні, – незворотній, закономірний процес, що є послідовною безперервною зміною кількісних та якісних станів компанії у часі та просторі. В такому аспекті управління розвитком підприємства – це циклічний процес менеджменту якісними та кількісними змінами в компанії, що визначається постановкою та реалізацією цілей та завдань, спрямованих на забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства в довгостроковій перспективі.

Яким би ступенем кваліфікації, рівнем компетентності та сукупністю знань не володів би управлінець, неможливо реалізовувати зростання підприємства рівномірно в просторі та часі, що загострюється мінливим та непередбачуваним економічним середовищем. Оскільки підприємство є системою, тобто сукупністю елементів, що мають різні характеристики та особливості, всередині підприємства вони на ті чи інші зміни мають різні та непостійні реакції. Ми розуміємо таку нерівномірність як асиметрію розвитку підприємства, що є безперервним процесом зміни якісно-кількісного стану підприємства завдяки формоутворенню унікальних ресурсних композицій, що спричиняє структурні зрушення в компанії [7]. В такому аспекті «розвиток» є порушенням рівноваги на підприємстві шляхом зміщення центру балансу та створення нових комбінацій ресурсів з метою його адаптації до непостійних центрів рівноваги під впливом зовнішніх сил.

Управління розвитком компанії потребує відповідного інформаційного забезпечення, а нівелювання негативних впливів асиметрії, а також прогнозування, моніторинг та контроль за її проявами, потребує високо технологічної організації та підтримки інформаційного простору. Під інформаційним забезпеченням ми розуміємо створення на підприємстві єдиної інформаційно-аналітичної системи, діяльність якої з мінімізацією втручання людського фактору забезпечує актуальними, якісними та достовірними даними управлінців, що є необхідністю вчасного реагування на зміни або ж їх ініціювання. Розуміння процесу створення системи інформаційного забезпечення на підприємстві неможливе без сутнісного аналізу інформації як передового ресурсу компанії.

Інформація як економічний ресурс – це формалізовані, відображені чи зареєстровані в певних джерелах дані, які можуть в майбутньому піддаватися подальшій обробці, аналізу і накопиченню. В економічній сфері під словом «дані» розуміються певні бізнес-ідеї, історичні факти щодо економічної діяльності, комерційні таємниці, фінансові відомості, результати маркетингових чи соціологічних досліджень тощо. Трансформація сукупності інформації в свідомості людини у певні судження, уявлення, принципи, методи, теорію, погляди стає початком появи знань. Систематизація знань в певній сфері призводить до появи науки, яку також іноді розглядають як економічний ресурс.

В контексті сказаного варто відзначити концепції К. Шеннона (теорія інформації) і Ф. Найта (теорія прибутку) [1]. Науковці вважають, що інформація – це не лише економічний ресурс, а й засіб зниження ризиків і подолання невизначеності, що дозволяє досягати суб'єктом бажаних цілей. Особливо це стосується довгострокових орієнтирів.

Інформація як економічний ресурс значно вирізняється серед інших видів ресурсів компанії. Характерними ознаками є незнищуваність, легкість розповсюдження, самозростання в процесі використання. Інформація – потужний інструмент впливу, тому потрібно слідкувати за її достовірністю, оберігати першоджерела. Часто інформація трактується науковцями як рідкісний ресурс завдяки унікальності процесу виробництва, основним суб'єктом якого є людина [2]. Процес створення інформації має бути глибоко продуманим процесом, оскільки при поспішному, необдуманому «виробництві» інформації з'являються значні масиви непотрібних, дубльованих даних, котрі не встигають оброблятися. В

подальшому така інформація не зможе перетворитися на знання та принести вигоду. Також інформація не може існувати окремо від її носіїв та використовуватися без засобів обробки, накопичення і передавання. Це потребує подальших технологічних відкриттів в галузі комунікацій і комп'ютерної техніки з метою спрощення і прискорення описаних процесів.

Використання інформації як економічного ресурсу з метою створення вартості відбувається двома шляхами:

– комерціалізація інформації, втілена в товарах, послугах, технологіях (як приклад, можна навести виробництво наукоємної продукції, розробка абсолютно нових підходів до управління чи організації виробничого процесу, створення інформаційних послуг, інтелектуальних продуктів тощо);

– безпосередній вплив на очікування і сприйняття економічних суб'єктів (наприклад, детальна розробка інформаційного образу майбутнього товару, становлення репутації компанії, штучне формування потреб з подальшим впливом на них).

Вищеописані характерні риси інформації як економічного ресурсу дають змогу зрозуміти ступінь необхідності чіткого упорядкування інформаційних потоків в єдиному просторі, створивши інформаційне забезпечення усіх бізнес-процесів компанії. Це процес складний, успіх котрого залежить від обраних технологій. Для усунення негативних ефектів від спекулювання інформацією всередині та зовні компанії, а також для управління різними типами внутрішніх і зовнішніх інформаційних потоків сучасні компанії використовують функціонально-вартісний аналіз (Activity based costing, Activity based budgeting, Activity based management, Activity resource planning); структурно-функціональний аналіз (IDEFO, IDEF1, IDEF1Extended, IDEF3, IDEF4, IDEF5); моделювання (ERD, STD, IDEF2).

Також тотальна комп'ютеризація дозволила сучасному підприємству за допомогою відповідних програм автоматично виконувати всі попередньо перераховані аналізи, розраховувати показники, робити комплексну діагностику підприємства, ефективності управління та навіть робити відповідні висновки при великій кількості однотипної інформації [3]. Чудовим прикладом поєднання інформації, знань, інтелектуальних і матеріальних ресурсів та направлення їх на розвиток підприємства в довгостроковій перспективі є розробки ERP-систем та оновлених версій даної програми. Це складна, інтегрована система управління, яка створює єдиний інформаційний простір на підприємстві з метою автоматизації планування, обігу, управління, контролю та аналізу всіх господарських процесів компанії (рис. 1).

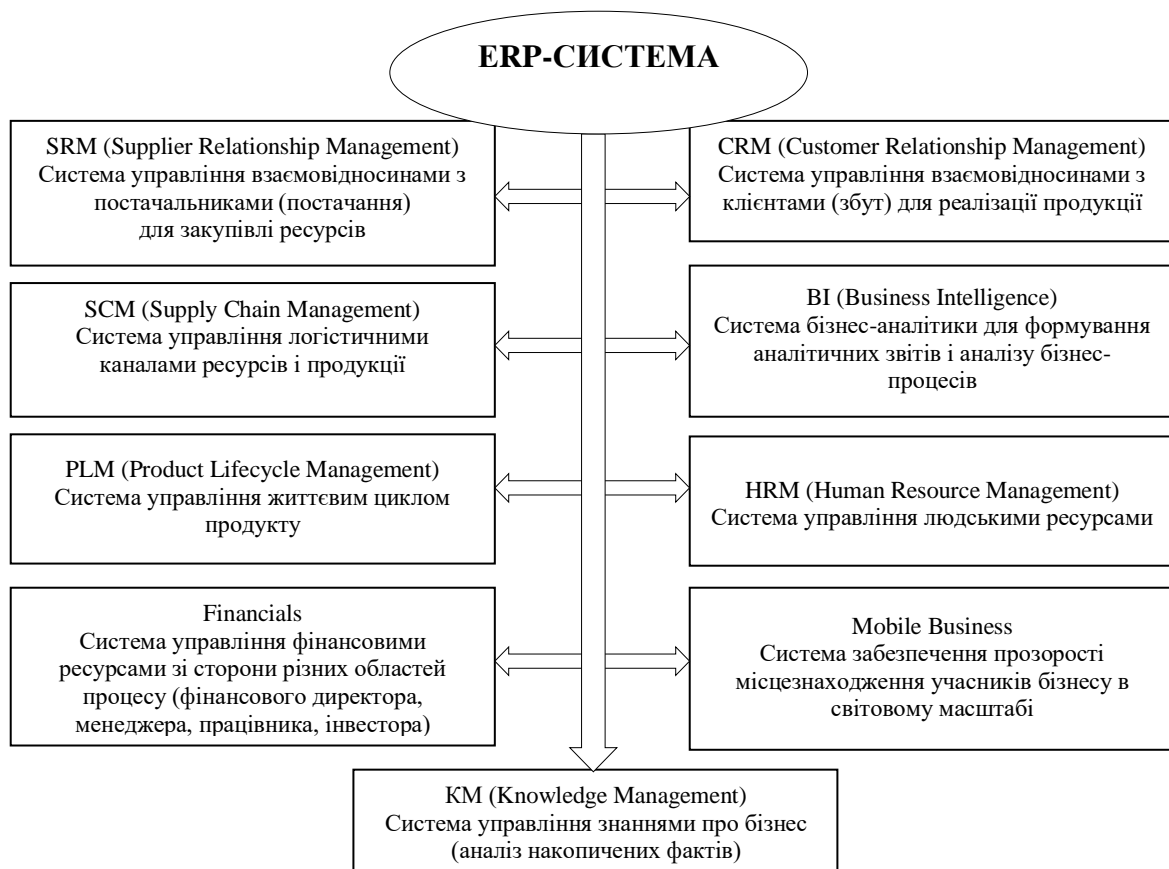

Рис. 1. Функціональні компоненти електронного бізнесу (web-додатки)

[Розроблено автором]

Є різні види даної системи, як вітчизняного, так і зарубіжного виробництва. На практиці вона являє собою управління ресурсними потоками для забезпечення усіх бізнес-процесів компанії: від замовлень сировини, логістики, організації виробничого процесу до маркетингових заходів, взаємовідносин із споживачами, після продажного обслуговування. Дана система допомагає контролювати науково-технологічні розробки, інвестиційні проекти, а також організовує роботу персоналу. Тобто оцінювання менеджменту стає дуже простим, зменшується потреба в персоналі. Проте поряд з перевагами, є і певні негативні наслідки впровадження: зростає потреба у фахівцях, потрібно підвищувати кваліфікацію наявних працівників, з'являються додаткові витрати на утримання та експлуатацію системи. До того ж всі процеси є комп'ютеризовані, що при збої системи спричиняє загрозу припинення діяльності підприємства на певний час, зчитування інформації конкурентами при недостатній засекреченості тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Звернувши увагу на основні особливості сутності інформаційних ресурсів, можна зробити висновок, що на сьогодні вони відіграють одну з основних ролей в управлінні розвитком компанії. Так, тому що інформаційні потоки, що циркулюють всередині підприємства, створюють ефективне інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень щодо перспектив розвитку підприємства в довгостроковому періоді.

Оптимізація інформаційних потоків також сприяє спрощенню організаційної структури, полегшує взаємозв'язки між відділами, скорочує витрати на реалізацію бізнес-процесів, оптимізує використання інтелектуального капіталу. Тому є потреба в подальших дослідженнях інформаційних ресурсів з метою створення принципів та виокремлення закономірностей їх існування. Дана теоретична база потрібна для спеціалістів-практиків, які займаються прийняттям системних управлінських рішень, науковцям для виокремлення основ типізації певних економічних задач, ситуацій для розробок конкретних математичних методів і моделей та підприємствам, в діяльність котрих закладена велика кількість ресурсів, тому є потреба в швидкому прийнятті оптимальних управлінських рішень.

Література

1. Клімов С. М. Інформація як економічний ресурс [Електронний ресурс] / С. М. Клімов // Економічні ресурси. – 2015. – Режим доступу: <http://resursy.com/informatsiya-yak-ekonomichnij-resurs/>
2. Шевчук Н. В. Інформація як економічний ресурс: сутність і роль у забезпеченні конкурентоспроможності сучасного підприємства [Електронний ресурс] / Н. В. Шевчук // Ефективна економіка / Електронне наукове фахове видання. – № 6, 2012.
3. Вовк І. Проблеми автоматизації управління ресурсами підприємства засобами ERP-систем [Електронний ресурс] / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 2 (5). – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vipres.pdf>.
4. Швиданенко Г. О. Економіка підприємства: підручник / Г. О. Швиданенко, В. Г. Васильков, Н. П. Гончарова [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2009. – 598 с.
5. Міхньова С. Г. Інтелектуалізація економіки: інноваційне виробництво та людський капітал [Електронний ресурс] / С. Г. Міхньова / Електронне видання «Апатта», 2011. – Режим доступу: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=2216
6. Ніколайчук О. А. Управління інтелектуальним капіталом підприємства як головний фактор інноваційного розвитку / Г. О. Швиданенко, О. А. Ніколайчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки (Google Scholar). – 2015. – № 6. – С. 245–250.
7. Швиданенко Г. О. Категоріально-понятійний аспект асиметрії розвитку підприємств в контексті технологічних змін / Г. О. Швиданенко, О. В. Кирилук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – Вип. 3. – С. 73–76.
8. Шваб К. Четвертая промышленная революция [Електронний ресурс] / К. Шваб. – Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=66348&p=1

References

1. Klimov S. M. Informacija jak ekonomichnij resurs/ Ekonomichni resursi, 2015// [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://resursy.com/informatsija-jak-ekonomichnij-resurs/>
2. Shevchuk N .V. Informacija jak ekonomichnij resurs: sutnist' i rol' u zabezpechenni konkurentospromozhnosti suchasnego pidpriemstva/Efektivna ekonomika// Elektronne naukove fahove vidannja. [Elektronnij resurs] – №6, 2012
3. Vovk I. Problemi avtomatizacii upravlinnja resursami pidpriemstva zasobami ERP-sistem [Elektronnij resurs] / I. Vovk // Social'no-ekonomichni problemi i derzhava. – 2011. – Vip. 2 (5). – Rezhim dostupu do zhurn. :<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vipres.pdf>.
4. Shvidanenko G. O. Ekonomika pidpriemstva: pidruchnik / Shvidanenko G. O., E 40 Vasil'kov V. G., Goncharova N. P. [ta in.] ; za zag. red. G. O. Shvidanenko. – K. : KNEU, 2009. — 598 s.
5. Mihn'ova S. G. Intelektualizacija ekonomiki: innovacijne virobništvo ta ljuds'kij kapital/ Elektronne vidannja «Apatta», 2011. [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: http://shhshhshh.aratta-ukraine.com/teht_ua.php?id=2216
6. Nikolajchuk O. A. Upravlinnja intelektual'nim kapitalom pidpriemstva jak golovnij faktor innovacijnogo rozvitku/ G. O. Shvidanenko, O. A. Nikolajchuk // Visnik Hmel'nic'kogo nacional'nogo universitetu. Ekonomichni nauki (Google Scholar). – 2015 - №6 – S. 245–250.
7. Shvidanenko G. O. Kategorial'no-ponjatijnij aspekt asimetrii rozvitku pidpriemstv v konteksti tehnologichnih zmin / G. O. Shvidanenko, O. V. Kiriljuk // Visnik Hmel'nic'kogo nacional'nogo universitetu. Ekonomichni nauki. – 2018. – Vip. 3. – S. 73–76.
8. Shvab K. Chetvertaja promyshlennaja revoljucija [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://loveread.ec/read_book.php?id=66348&p=1

Рецензія/Peer review : 17.05.2019

Надрукована/Printed : 10.06.2019
Прорецензовано редакційною колегією